

ДЖЕФРИ ЧОСЪР

КЕНТЪРБЪРИЙСКИ
РАЗКАЗИ

София, 2023

Преводът е направен по изданието

Geoffrey Chaucer

THE CANTERBURY TALES

From the text of W. W. Skeat

Oxford University Press, 1965

На корицата:

Поклонници, напускащи Кентърбъри, 1455–1462.

(Pilgrims leaving Canterbury, taken from Lydgate's Siege of Thebes,
Royal 18 D II f.148, 1455–1462)

© Издателство „Изток-Запад“, 2023

Всички права на български език запазени. Нито една част от тази книга не може да бъде възпроизвеждана или предавана под каквато и да е форма и по какъвто и да било начин без изричното съгласие на „Изток-Запад“.

© Александър Шурбанов, превод, 2023

© Даниела Червенкова, оформление на корицата, 2023

ISBN 978-619-01-1297-6

ДЖЕФРИ ЧОСЪР

КЕНТЪРБЪРИЙСКИ РАЗКАЗИ

Превод от английски
Александър Шурбанов

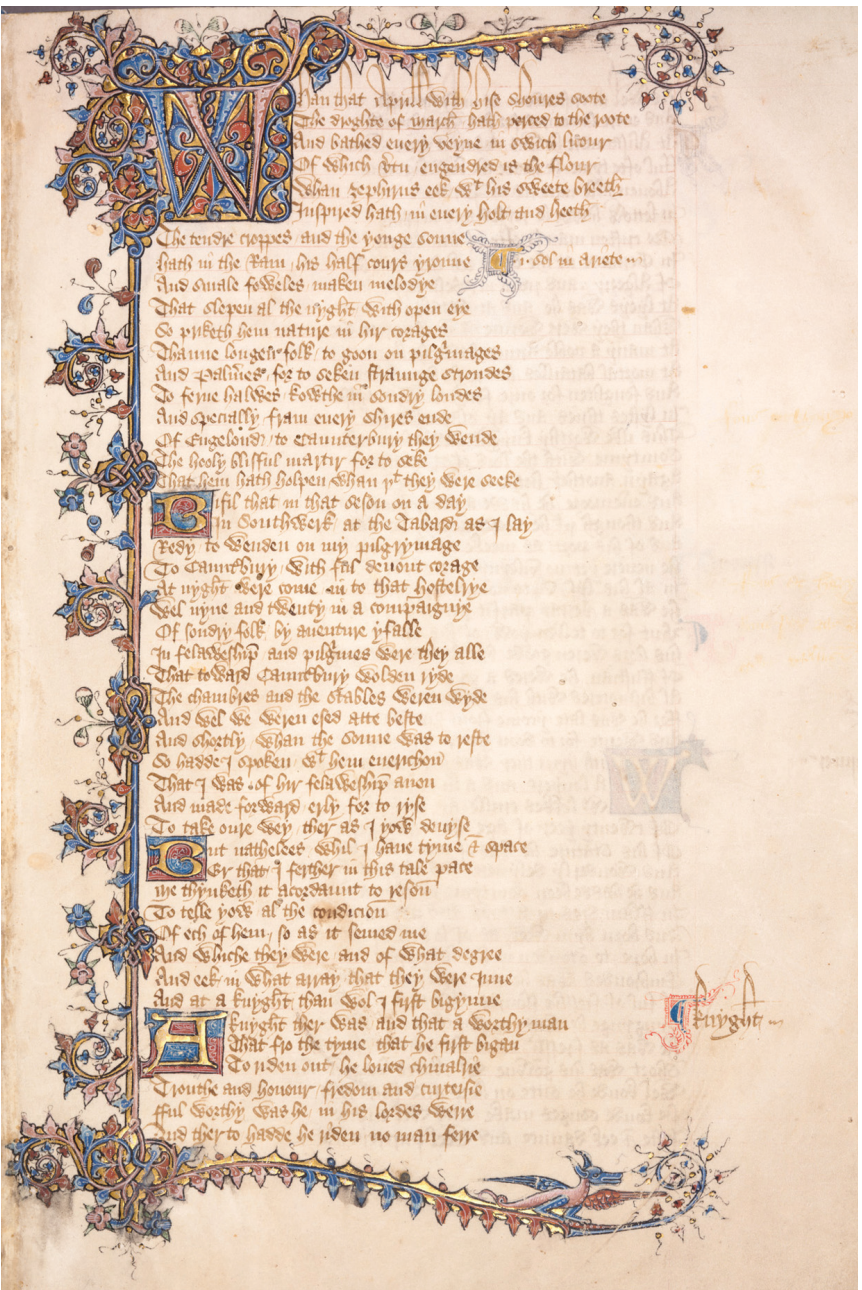

СЪДЪРЖАНИЕ

Пролог	9
Разказът на Рицаря.....	31
Разказът на Мелничаря.....	89
Разказът на Стюарда	109
Разказът на Готвача	123
Разказът на Правника.....	127
Разказът на Моряка.....	161
Разказът на Изуменката	173
Сър Топаз.....	181
Разказът за Мелибей.....	189
Разказът на Монаха.....	193
Разказът на Манастирския капелан.....	219
Разказът на Лекаря.....	237
Разказът на Продавача на индулгенции.....	247
Разказът на Батската невяста	265
Разказът на Кармелита	299
Разказът на Църковния пристав.....	311
Разказът на Школяря.....	329
Разказът на Търговеца.....	365
Разказът на Оръженосеца	397
Разказът на Франклина.....	417
Разказът на Втората монахиня	441
Разказът на Йомена на Каноника	459
Разказът на Иконома	483
Разказът на Свещеника.....	493
Бележки на преводача.....	497

Достатъчно е да се каже
с гумите на пословицата,
че тук е Божието изобилие.

Джон Драйдън (1699)

Man that maye with yse shoyes coore
 The sighte of mayer hath voyces in the roore
 And bathes euery weyne in oostich liour
 Of which driu engendres is the flour
 Whan zephirus eel set his oostere breeth
 Insuyed hath in euery holt and heeth

The tender cropped and the yonge soune
 Hath in the fain his half coure yroune
 And small fowles maken melodye
 That slepen al the nyght with open eye
 So perfect hem nature in hyr corages
 Thanne lenger folk to goon on pilgimages
 And palknes for to seken fydunge orondes
 To fyne halwes fowthe in sondy londes
 And specially fram euery cherye ende
 Of engelond to crantebury they wende
 The hevy blissful martyr for to seke
 That hem hath holpen whan y they were seke

Blissful that in that oston on a day
 In Southseker at the Tabarn as I lay
 Redy to wendeu on my pilgrymage
 To crantebury with ful deuout corage
 At nyght were come au to that hostelrye
 Fel nyne and thenty in a compaignye
 Of sondy folk by auenture yfalle
 In felakship and pilgunes were they alle
 That toward crantebury wolden yse
 The chaubyes and the stables seven were
 And eel se seven eses are beste
 And shortly whan the comie was to rest
 So hadde I spoken set hem euerychon
 That I was of hyr felakship anon
 And made foreward cyth for to yse
 To take oure wey they as I wold deuyse

But withledes schil I haue tyme & space
 By that I ferther in this tale pace
 We thynke it acordant to reson
 To telle yow al the condicion
 Of ech of hem, so as it seemes me
 And whiche they were and of what degree
 And eek in what away that they were tyme
 And at a knyght than wol I first bygyne

A knyght they was and that a worthy man
 That fro the tyme that he first began
 To yden out he loued chivalrie
 Tounse and honour freedom and curteisie
 Ful worthy was he in his lordes weye
 And ther to hadde he yden no man feye

Flyght

ПРОЛОГ

*Тук започва книгата
с Кентърбърийските разкази.*

Когато с благи гъждове април
бе мартенската жажда утолил
и беше влял във всяка суха жила
на пролетта жителната сила,
когато духна топлият зефир
и оживя задрямалата шир
от кълнове и слънцето начена
да преминава вече през Овена,
а птичките изгубиха съня си
(за песните им гните бяха къси
и сърчицата им се разтуптяха),
тогава много хора законяха
смирено да поемат в дълъг път,
на славни мощи да се поклонят.
И тръгнаха от Норфолк и от Съри*
към гревната обител в Кентърбъри*
пред мъченика свят да се помолят
да ги закриля и през тази пролет.

Така се случи, че на път за там
край Сутуерк* във хана неголям
веднъж за малко спрях да си почина
и там заварих весела дружина
от двадесет и девет души, сбрана
случайно и отседнала във хана,
преди да прогължи за Кентърбъри.
Тук имаше и спални, и яхъри
достатъчно, за да дагат подслон
на всеки пътник и на всеки кон.
Накратко, бяхме настанени царски.
До заник слънце още по другарски

да поговоря с всекиго успях
и бях приет набързо между тях.
На заранта, петлите щом пропяха,
напуснахме приветливата стряха.

Ала преди нататък да пристъпя,
годе минутата не ни е скъпа,
аз мисля, че от полза ще е даже
с по две-три гуми да ви се разкаже
за всекиго от нас – в каква одежда
е пременен, какъв е, как изглежда,
а и каква е титлата му точна.
Та позволете с рицаря да почна.

О, този РИЦАР бе достоен мъж.
Откакто бе поел нашир и длъж
на походи, той тачеше честта
наред със волята и доблестта
и винаги бе пръв под знамената.
На коня си обиколи земята.
В страни езически и правоверни
се бе прославил с подвизи безмерни.
Воювал беше за Александрия*,
бе прекосявал Литва и Русия,
из замъците пруски беше спал,
на пирове безброй бе пил и ял
и помнеше голямата обсада
на крепостта на Алжезир* в Гранада,
издигал беше меч над Белмария*,
Лайас го знаеше и Саталия.
Със кораби Великото море*
успял бе неведнъж да преоре,
в петнайсет битки за да се срази
и три пъти неверните врази
край Тремисен громил бе в схватка права
на името Христово за прослава.
Призван от анадолски християни,
бе влизал в бой с османските тирани.
Из краища далечни бе прочут.
Бе награждаван, но не бе надут.
Личеше си по всичко, че е умен.
Веднъж не изруга, не беше шумен,

напротив – кротък бе като девица.
 И въобще той бе достоен рицар.
 В одеждите си също бе приличен.
 Красив бе конят, без да е накичен,
 ездачът беше с бархетна жилетка,
 нашарена от гъстата решетка
 на ризницата му – подир сражение
 направо бе поел на поклонение.

До него яздеше синът му – млад
 ОРЪЖЕНОСЕЦ, влюбен и сърцат,
 със ситни къдри и с очи възсини.
 Той нямаше и двадесет години,
 не бе висок, но беше с буйна кръв,
 подвижен, бърз и силен като лъв
 и вече бе воювал с кралска гвардия
 във Артуа, във Фландрия, в Пикардия*.
 Надяваше се с подвизи най-смели
 благоволенията да спечели
 на гамата си. Носеше премяна,
 извезана с цветя като поляна*,
 все пееше и свиреше с копнеж
 на флейта. Като месец май бе свеж.
 Ръкавите му падаха свободно.
 Умееше да язди превъзходно
 и съчиняваше си песни сам.
 Фехтовчик беше и танцър голям,
 и между другото – художник славен.
 А нощем спеше малко – като славей.
 Той бе вежлив – на общите ни маси
 нарязваше месо и за баща си.

Слуги излишни нямаше със тях.
 Един-единствен ЙОМЕН* аз видях –
 в зелени грехи, със зелена гугла,
 с остригана глава и с кожа смугла.
 На опнатия му широк колан
 се полюляваше красив колчан –
 стрелите трепкаха като гора
 с корони от паунови пера.
 Той знаеше прекрасно своя дълг.
 В ръката си държеше опнат лък.

Такъв ловец едва ли друг познава.
Бе стегнал с ремък китката си здрава,
въоръжен бе с меч, със щит и нож,
а на гърдите му и ген, и ноц
личеше сребърният Христофор*
и тежък рог, с какъвто свирят сбор.
Помоему той горски стражник беше.

Сред нас една ИГУМЕНКА личеше
с усмивката си кротка и свенлива,
а и с речта си богобоязлива.
Наричаше се майка Еглентина
и всички служби за Отца и Сина
тъй сладко пееше – е да, през нос, но
затуи говореше пък френски сносно*,
по стратфордски, със местен аромат
(парижкият ѝ беше непознат).
А хранеше се също като птичка –
на масата не пускаше трошичка
и пръстите си в соса не топеше,
месото най-внимателно държеше,
та в скута ѝ ни капчица не падна.
Тя сякаш никога не беше гладна.
Пък устните си триеше тъй чисто,
че по ръба на чашата си нищо
да не остави, след като отпие.
Ядеше права, без да се превие,
и беше просто истински късмет
да си ѝ на трапезата съсед.
Тя искаше във всичко да се мери
със дворцовите фини маниери,
та всеки да я гледа с уважение.
Но по душа бе ангел без съмнение.
Сърцето ѝ бе толкоз милостиво,
че даже за едно мишленце сиво,
попаднало в капана, би ридала.
По пътя сума кучки бе събрала,
гощаваше ги и с месо, и с мляко
и хълцаше от скръб и мъка, ако
ги понатуна някой мъж суров.
Тя цяла беше нежност и любов.

Под дуплите на булото ù скрити
 като стъкло светлееха очите,
 нослето беше с линия изяцна,
 устата – сочна, но прибрана, тясна,
 а челото – високо цяла педя.
 Самата тя не беше ниска – бледа,
 пътуваше със дълъг черен шал и
 с червена броеница от корали,
 провесена свободно на ръката,
 със скъпа златна брошка на яката,
 гравирана с коронка върху скромния,
 но смислен надпис: „Amor vincit omnia.“*

След нея друга монахиня плаха
 и трима КАПЕЛАНИ* в куп вървяха.

С нас бе един КАЛУГЕР – Божи жрец,
 инспектор манастирски и ловец, –
 човек на място, годен за абат.

Конюшня имал, казват – цял палат.

С грънкулки беше си окичил коня,
 звънтящ като камбаните на оня
 далечен манастир, където той
 понякога намираще покой.

На Бенедикт* суровите завети
 чистосърдечно считаше за вехти,
 а вехтото е на човека враг.

Ний трябва с новото да бъдем в крак.

Те и лова например забраняват
 и, кой ги знай защо, си съчиняват,
 че уж калугерът без манастир
 бил нещо като рибата без вир.

Но той за всички тези номера
 не даваше и пукната пара.

И прав си бе. Защо да хвърля труг
 из книги да се рови като луг
 или пък да се бърхти с пот на чело,
 тъй както поучавал с реч и дело
 светият Августин*. Ако желае,
 светецът сам да ходи да копае.

Монахът бе ездач, и то какъв!

Държеше хрътки само чиста кръв.

За две неща на всичко бе готов
и те са следните: езда и лов.
Ръкавите му бяха с ценна кожа
обточени отвред. Като велможа
си носеше качулката, която
забожгаше с игла от чисто злато,
изваяна като любовен бант.
Плешив бе като тиква този франт,
лицето му от мас лъщеше цяло,
а имаше и госта тлъсто тяло,
очите му горяха с плам горещ,
главата му димеше като пещ.
С ботуши скъпи и със снажен ат,
той беше истински добър прелат.
Ядеше печен лебед на ручок
и конят му бе риж като мечок.

Там яздеше и друг един монах –
брат КАРМЕЛИТ*, доколкото разбрах.
Приятен веселяк, подвижен, жив,
забавен, остроумен, приказлив,
накратко казано – калугер славен,
едва ли има някой нему равен.
Омгъжил бил ей тъй, на собствен гръб,
безброй девици. Сам бил онзи стълб,
на който манастирът се крепиал.
Той с франклините* винаги дружал
и с някои жени в града, които,
признаваше, че изповядвал скрито,
но не по-зле от кой да е курат
(че в ордена си бил лиценциат*).
Изслушвал кротко всяко откровение
и най-охотно давал опрощение,
а епитимията* смъквал бърже,
цом грешникът кесията развърже.
Защото всяко щедро подаяние
е израз на дълбоко разкаяние –
ако платиш на бедния монах,
ти вече си изкупил своя грях.
Сред нас живеят тъй корави хора,
че колкото да ги гори позора,

не ще проронят и сълза дори.
Затуй да плащат вместо с плач – с пари.
Бе пълен капишонът му с карфици –
подаръци за разни хубавици.
Изобщо той обичаше живота.
Сегиз-тогиз посвирваше на рота*,
а песнопоец беше – знаменит,
като момиче бял, ала набит
и силен като селски пехливан.
Познаваше по пътя всеки хан
и неговите знатни домакини,
отбягваше въшливи просякини,
прокажени, болнави и сакасти.
Подбираше си по-добри познати,
ценеше своята чест и своя пост.
Защо му е другар неук и прост,
без риза на гърба си? По-добре,
ако с търговците се разбере.
Щом някой може да му е полезен,
той с него беше услужлив, любезен,
сърдечен и усмихнат, то се знай.
Обхождаше редовно своя край,
за други просяци недосегаем –
ех, плащаше за окръга си наем,
но все пак му оставаха парици.
Дори от най-огрипани вдовици
успяваше със шепота си благ
да вземе и последния петак –
тъй сладостна молитвата му беше
(като кутренце, бедният, скимтеше).
Но дойдеше ли ред за братски съг*,
тържествено се носеше гласът
на този съдник. Той блестеше цял,
загърнат като папа или крал
в разкошната си тежка пелерина.
И ако фъфлеше, туй бе причина
по-сладко всяка гума да звучи.
А имаше омайващи очи.
Запееше ли в тъмното монаха,
очите му като звезди горяха.

Наричаше се Хуберг този брат.

С нас бе един ТЪРГОВЕЦ – мъж богат,
с одежда пъстра, с флангърски калпак,
с чаталеста брада и гъст мустак,
с ботуши лъскави, на едър кон.
Все обясняваше със важен тон
как в търговията растат парите,
как трябва да се защитят водите
пomeжду Мидгълбург и Оруел*.
Разбрахме, че е ловък и умел
в размяната на френските жълтици.
Кога край него се роят длъжници,
кога е сам длъжник – туй пазел в тайна.
Не бил направил ни една случайна
и неизгодна сделка. Той ни смая.
Но името му, бога ми, не зная.

От Оксенфорд пък бе дошъл ШКОЛАР*,
нахълтал в логиката с много жар.
Кобилата му беше само кости,
самият той – изпостелял от пости,
и винаги умислен и навъсен,
загърнал се във плаща си окъсан.
Не гонеше ни длъжност, ни имот,
далече бе от светския живот.
До огъра си имал наредени
двайстина книги* – черни и червени,
които и за купища пари,
и за дворци не би сменил дори.
Той беше философ – бедняк последен,
на Платон и на Аристотел предан.
Два гроша да заемеше, пак би ги
похарчил за учение и книги,
но молеше се дълго за гушите
на тези, що му даваха парите.
Четеше с прилежание и с ум,
не вдигаше излишен, празен шум
и всяко кратко, ясно изречение
напълваше със смисъл и значение.
Готов бе да живее сред забрава –
да учи само и да поучава.

Един наперен ПРАВНИК, що се славел
из храма на свети апостол Павел*,
се беше включил в тази кавалкага.
Той яздеше със сдържана досада,
но беше мъдър и възпитан мъж,
дела съдебни водил неведнъж
(разбрахме, че патент* особен има).
Мъж с опитност и слава несравнима,
натрунал бе и грехи, и парцели.
Умееше добре да си постели
навсякъде. Е, взимаше рушвет,
но беше вредом тачен и приет.
Бе деловит, но даваше си вид
на още по-заем и деловит.
А помнеше закони и процеси
от времето на Уилям* чак до днес и
умееше, когато се налага,
цял куп книжа да съчини веднага
така, че всекиго да убедят.
С премяна пъстра бе поел на път,
с копринен пояс със ресни по края.
За него нищо повече не зная.

Стар ФРАНКЛИН яздеше до адвоката.
Сребристойяла беше му брадата,
а бузите – от злато, хем старинно.
Дробеше си в зори попара с вино.
Животът му изпълнен бе с наслада
и Епикур* май дяго му се пада.
Той смяташе, че ако всеки ден
се веселиш, то значи, си блажен.
Къщовник бил, каквито има рядко.
Посрещал гостите си с пиво сладко
и с хляб – като светеца Юлиан*,
а вино имал – да отвори хан.
Ден без месо и риба не оставал
и всички с вити баници гощавал.
Препълнени подноси и бокали
над масата му като град валяли.
Според сезона, както е прието,
променял гозбите и питуето.

Отглеждал в двора яребици едри,
 а във вира – шарани и есетри.
 Готвачът му бил майстор най-прочут,
 но ако сосът не е гъст и лют,
 тежко му. В хола чакали трапези
 и ден, и нощ – за всеки, който влезе.
 А пък в съда той бил същински лорд.
 Видът му бе величествен и горд,
 провесил бе на пояса си бял
 копринена кесия и кинжал.
 Бил и шериф, и ревизор, и воин –
 от всичките васали най-достоеен.

ТЪКАЧ и ДЪРВОДЕЛЕЦ, и ШАПКАР,
 и ТАПИЦЕР, и БОЯДЖИЯ стар,
 облечени с костюма скъп и с плаща
 красив на своята гилдия цъфтяща,
 се движеха на група най-отпред
 със ножници, излети не от мед,
 а от сребро, с кесии и колани
 копринени, умело изтъкани.
 Все граждани изрядни, превъзходни –
 за старши на гилдхола* бяха годни
 и всеки очевидно бе призван
 да бъде достолепен алджерман*.
 Заможни бяха всички и охолни,
 а и жените им ще са доволни
 да ги посрещат с почит тук и там,
 навсякъде да ги зоват *та даме**
 и шлейфа им със завист да поглеждат,
 когато чело пред олтара свеждат.

Те водеха един ГОТВАЧ дебел –
 обичаха да хапнат млад петел
 със нещо кисело или лютиво.
 Стар познавач на лондонското пиво,
 той пържеше, забъркваше яхнии
 и правеше чудесни курабии.
 Но глезенът му беше пълен с гной,
 та нямаше, горкият, миг покой.
 И все пак в готвенето бе юнак.

От Дертемуте* бе дошъл МОРЯК.

Качил се върху пони пепеляво,
 клатушкаше се с него криво-ляво.
 Под късата му шаячна наметка
 сегиз-тогиз се виждаше да светка,
 привързан с дълъг шнур, голям кинжал.
 От слънцето той бе помургавял
 и бе приятен и достоен мъж.
 От винцето си сръбна неведнъж,
 догето нашият търговец спеше.
 За съвестта си грижа не береше.
 Превземел ли във битка нечий кораб,
 зад борда хвърлял неговите хора.
 Пръв майстор беше в своето море
 и всеки пристан знаеше добре.
 Избягвал вред теченията скрити,
 подводните скали и плитчините,
 издавал мъдро заповеди смели.
 Брадата му сто бури бяха вели.
 Чак от Готландия* до Финистар*
 познаваше на пръсти всеки фар
 и всеки залив топъл и стуген.
 Гемията се казваше „Маглен“.

Намираще се в нашата дружина
 и ДОКТОР по хуманна медицина,
 какъвто вий ще търсите със свец.
 Той беше в астрологията вец
 и пациентът трябваше да чака
 благоприятен час по зодиака,
 преди лечението да започне.
 Но хороскопите му бяха точни.
 На всяка болест тежка и опасна
 причината за него беше ясна
 и проста: влага, суша, жар и стуг*.
 Лечител беше сръчен и прочут
 и според болката на млад и стар
 предписваше веднага някой цар.
 Аптекарите тези рецептури
 превръщаха в таблетки и микстури,
 че до един приятели му бяха
 и пляката поравно си деляха.

Той беше учен, беше запознат
с Разес и Ескулап, и Хипократ,
с Диоскорид, Али и Константин,
с Аверойс, Руф, Бернарг и Гилбертин,
и с Дамаскин, Серапион, Гален,
и с Авицена, и със Гатисген*.
Ягеше скромно, без да прекалява,
ала диетата му беше здрава.
За Библията нямаше търпение –
прочел бе стихче-две за развлечение.
Облечен беше с алени и сини
като априлското небе коприни,
но малко харчеше, макар че сума
пара натрупал, казват, в дни на чума*.
Понеже златото е ценен лек*,
събираше го нашият човек.

Една ТЪКАЧКА бе дошла от Бат,
така изкусна в своя занаят,
че в Гент и в Ипър нямало такива*.
Бе глуховата, ала приказлива.
Черкуваше се тя със преднина
и ако друга някоя жена
я пререди, така ще се разсърди,
че ще забрави всяко милосърдие.
Забрадките, които беше взела,
за да се пременява с тях в неделя,
тежаха десет фунта* – цял товар.
Чорапи носеше червени – жар,
ботушки – тесни, с кожа още влажна.
На вид бе румена, красива, снажна
и цял живот почтено бе живяла.
С петима в черква се била венчала,
а колко любила като мома –
и тя дори не помнеше сама.
Три пъти Божии гроб бе посетила,
реки далечни беше прекосила,
бе ходила и в Рим, и в Кьолн, в Болоня,
в Галиция – къде ли не! На коня
обиколила бе света комай.
Бе целомъдрена, но не докрай.

А кръглата ѝ шапка върху кока
 стърчеше като боен щит широка.
 И яздеше тя, без да се поклаща.
 Бедрата ѝ напиреха под плаща,
 а на петите ѝ звънтяха шпори.
 Обичаше със всички да бърбори
 и знаеше лекарства ефикасни
 на любовта за раните опасни.

С нас бе дошъл на път от край галечен
 един СВЕЩЕНИК беден, но сърдечен*,
 богат с дела и с помисъл и знание
 възвишени. Христовото писание
 той проповядваше във своя храм
 с божествено вълнение и плам.
 Бе винаги прилежен, работлив,
 а при несрета – твърд и търпелив.
 Онези, що не плащаха десятък,
 анатемосваше, но беше кратък
 и по му беше присърце да гава
 на бедните си братя и тогава,
 когато сам бе гладен, бос и гол.
 Доволен бе да има хляб и сол.
 Енорията си – поле обширно –
 обхождаше и в гъжг, и в нек неспирно,
 да подкрепи във болест и в беда
 отрудените божии чада.
 Вървеше пеш и в зимен студ, и в зной.
 За паството си пример беше той.
 Научил бе от Библията свята,
 че преди гумите вървят делата.
 Ако и златото ръжда прихване,
 какво ли със желязото ще стане!
 Щом отчето спечели лоша слава,
 и простият човек се покварява.
 Пастирът – мръсен, а овците – чисти.
 Ако е тъй, пастирът антихрист е.
 Преди неуките овци да съди,
 той трябва сам учител да им бъде.
 Затуй от своя кръст не се отказа
 и в бламото овците не заряза,

ни за престол не се полакоми,
ни за владишки служби и земи
или за отгих в манастирско братство,
остана там да бди над своето паство,
от страшни вълци да го пази в мир.
Не бе платен наемник, а пастир.
И въпреки че сам безгрешен беше,
от грешниците клетки не странеше,
не бе надменен, мрачен и суров,
а скромен. Проповядваше с любов,
мечтаеше да прекрати злините
и с доброта да възвиси душите.
Но ако някой беше упорит
в греха си, па макар и знаменит,
свещеникът го съдеше без жал.
Такъв отец до днес не бях видял.
Не гонеше ни почести, ни злато,
презрението бе му непознато,
на Божието слово беше жрец
и сам го следваше като светец.

До него бе и брат му – стар ОРАЧ.
Той цял живот на нивата до зрещ
пребивал гръб, вършал, орал и жънал.
Работник неуморен, в пот потънал,
живееше си в мир, бе благ по нрав.
Печален, весел, болен или здрав,
на Бога беше предан от сърце,
помагаше на цялото селце
и с труд и жито плащаше редовно
десятъка в стопанството църковно.
Той яздеше една кобила стара*.

Сега остават само МЕЛНИЧАРЯ,
и СТЮАРДА*, и ПРИСТАВА църковен,
и още онзи ПРОДАВАЧ чаровен
на индулгенци, потеглил с нас,
и ИКОНОМА, а след тях и аз.

За МЕЛНИЧАРЯ първо – той бе як
и мускулест като биче селяк.
Навсякъде бе първенец в борбите
и винаги отмъкваше овните*.

Едва ли имаше такова село,
 където всяка порта с голо чело
 да не изкърти, ако се затича.
 Червена като козина лисича
 и като плоска четка с косми къси
 брадата му стърчеше. На носа си
 пък имаше израстък – топче тлъсто,
 обрасло с рижа четина нагъсто.
 Широки, черни ноздрите му бяха.
 На пояса му щит и меч тежаха.
 Устата му приличаше на пещ.
 В шегите беше и от шут по-вещ,
 но бе мошеник с грехове безбройни,
 от мливото крадеше с крини тройни.
 Облечен беше този юначина
 с наметка бяла и качулка синя.
 На гайда свиреше добре. На път
 такива веселяци се ценят.

С нас яздеше на кон висок и вран
 стар ИКОНОМ в един студентски хан*.
 В покупките на рабош или в брой
 бил опитен като търговец той.
 Въртял така изкусно пазарлъка,
 че все в печалба бил, и то без мъка.
 Нима не е туй Божа благодат –
 един човек неук и простоват
 по ум и учените ни надмина!
 Магистри хранеше до трийсетина,
 между които – десет най-умели
 прависти. Тях наврег ги биха взели
 да бранят доходите и земята
 на кой да е велможа из страната,
 така че той да кара цял живот
 без грижи за семейния имот
 и с име чисто и ненакърнено.
 Те бяха мъдри хора несъмнено,
 но този иконом и тях дори
 успял бе неведнъж да надхитри.

Сега за СТЮАРДА – слаб холерик
 с лице обръснато като шиник,

със щръкнали уши и с лъскав лоб,
на колело остриган като поп,
с нозе пищялки – гълзи, сухи, прави.
Той можеше веднага да се справи
със всеки ревизор и всеки бирник.
Държеше не един хамбар и зимник
под свой надзор и знаеше в гъжда
и в сушата как ще расте ръжта.
На господаря птиците, овците,
говедата, конете и свините,
и складовете, и книжата ценни
на него лично бяха поверени.
На този пост отгавна се гържал –
да го измести никои не можал.
Измамите и сделките нечестни
на всеки ратай бяха му известни
и още щом му чуеха гласа,
слугите тръпнеха. Накрай леса
си беше вдигнал къща – цял палат,
и вече бе навярно по-богат
от своя господар. Да се хареса
на нрава му умееше хитреца
и да получи някоя похвала,
кесии, гугли или наметала.
Разправяше ни той, че като млад
бил гърводелец в своя роден граг.
Добър бе конят му, но с бавен ход,
сив, на петна, наричаше се Скот.
Под синята наметка беше скрита
една кама, с ръжда и прах покрита.
От Норфолк беше този Стюарг смел
(градецът му се казвал Болдзуел)
и винаги се влачеше последен
като монах загърнат и приведен.
С дружината ни бе поел на път
и ПРИСТАВ от един църковен съг* –
с очички тесни, розов и пъпчив,
като врабец лукав и похотлив.
Окелявяла беше му брадата.
От него вредом бягаха деца̀та.

С олово, сярра, луга и живак
 се бе лекувал дълго, ала пак
 след всички тези мазила, мехлеми
 цял бе покрит със струпец, с екземе
 и с буци, по-големи от юмрук.
 Обичаше да хапне чесън, лук,
 а сърбнеше ли вино хубостника,
 започваше да пее и да вика,
 червен до синьо ставаше носа му
 и бърбеше латински гуми само
 (научил беше две-три изречения
 все от съдебните постановления –
 нали ги слушаше от мрак до мрак!).
 Известно е, че кой да е глупак
 по-хубаво от римски папа даже
 ще съмее „Watte“* да ти каже.
 Но този пристав със лице петнисто
 научил бе да казва госта чисто
 и „Questio quid iuris“*. Шмекер стар!
 Добре е да го имаш за другар.
 За кана вино и филджан ракия
 такъв ще позволи и гювендия
 в леглото да си заведеш направо,
 ала глупеца ще оскубе здраво.
 Съветваше познатите си скрито
 да си живеят весело и сито,
 от анатемата да се не плашат,
 кесииите си само да разпашат.
 „В кесията ти скрит е, братко мой,
 ключът от рая“ – учеше ги той.
 Но лъжеше. Ако си сторил грях,
 ти трябва да живееш в смъртен страх
 от анатемата, а не на завет.
 Че сетне има и significavit*.
 Дружеше все с момичетата млади,
 опитали греховните наслади,
 и гледаше от полза да им бъде
 и да смекчава техните присъди.
 С голям венец тилът му бе покрит.
 Помъкнал бе кравай наместо щит.

До него бе приятелят му стар
от Ронсивал*, гонесъл цял товар
със индулгенции от Рим търпява
на християните да ги продава.
Все пееше „Любов, ела при нас“,
а приставът с гръмливия си бас
пригласяше. Коси като въжета
от лен се спускаха върху жакета
на този мъж и той като девица
редеше ги къррица по къррица.
Кърриците не бяха много гъсти,
но онзи пипаше с трептящи пръсти,
а капшонът в поша беше сложен.
Тъй язгеше той – гологлав, разрошен,
по най-последна мода пременен,
в очите с блясък котешки-зелен.
На шанката си бе пришил Исуса*,
а в скута му видяхме да се груса
торбата с още топли индулгенции.
Гласът му беше като на козленце и
брадичката му – чисто гола, лъсната –
като че ли току-що бе обръсната.
Изглежда, беше, бедният, скопец.
Но в търговията си беше спец.
Един парцал от някакъв чаршаф
представяше за царствения шарф
на Богородица. На дън торбата
се валяха парчета от платната
на лодката, в която сам Христос,
пристигнал по вълните, влязъл бос,
и меден кръст със стъкълца най-прости,
и стъкленница с дребни свински кости.
Продаваше на всеки срещнат поп
от тези си реликви цял вързоп
и за един ден можеше да вземе
парц, събирани от сума време.
Прехвалваше си стоката без срам и
успяваше мнозина да измами.
Но в черквата бе пастор превъзходен.
С урока си възвишен, благороден

събуждаше божествени желания
за подвизи и за пожертвувания.
Все пееше за обич, за добро
и знаеше, че повече сребро
в кесията си всеки е донесъл,
затуй гласът му бе звънлив и весел.

И тъй, накратко ви разказах аз
за грехите на всекиго от нас,
за нрава му и по каква причина
се беше сбрала нашата дружина
край Сутуерк, във хана неголям.
Сега е време да се върна там
и да си спомня някои неща –
например как прекарахме нощта,
как почна дългото ни поклонение
и как се случи всяко приключение.
Но искам преди туй да ви помоля –
повярвайте, че не от лоша воля
записвам всяка дума на листа
тъй, както сам от нечия уста
съм я дочул. Добре ви е известно,
че всичко трябва да повториш честно
и точно, без промени при това,
като предаваш хорските слова.
Макар самия ти да не говориш
тъй дълго и тъй грубо, що да сториш?
Нима ще си измисляш нови думи,
неверни притчи, разкази и глуми?
Не, по-добре тук всичко повтори –
и близките си не щади дори.
Христос говори също нашироко
в писанието, но нима порок е
това? От Платон знаем, че словата
са дължни да са братя на делата.
Ще ви помоля да ме извините,
ако съм смесил хора знаменити
с най-нисшите по общия ни друм.
Отдайте туй на простия ми ум.

Стопанинът ни нагости прекрасно,
месото беше хубаво и прясно,

а виното бе пивко, но искреше –
от него чак главата се въртеше.
Изряден мъж, достоен за маршал*
на най-изискания дворцов бал,
и с огнен поглед, едър и охранен,
той бе почтен и славен лондончанин.
Е, в приказките беше дързък, смел,
ала възпитан, сдържан и умел.
Харесваше му веселбата шумна.
Подир вечеря изведнъж му хрумна
да ни даде приятелски съвет,
възторжено от всички ни приет.
И рече: „Господа, ще ви издам,
че от години вече аз не знам
тъй весела дружина, тъй отбрана
да е отсядала да спи във хана.
Тук всички вие сте добре дошли
и нека всеки да се весели,
годето иска, като пръв велможа.
Но още нещо аз ще ви предложа.

Вий утре тръгвате за Кентърбъри,
за святата обител. Бог добър е
и той ще ви закриля без съмнение.
Но не оставайте без развлечение,
защото радостта не е голяма,
когато яздиш като риба няма.
Та както казах и преди, за вас
една идея вече имам аз
и незабавно ще ви я открия
с молба за вашата благословия.
В зори, щом оседлаете конете,
сегашните ми гуми си спомнете
и ако се оплачете от скука,
главата аз ще си отрежа тука.
Заклевам ви се в гроба на баща си.“

Ний всички му повярвахме завчас и
без много-много да се двоумим,
решихме с него да се съгласим
и го помолихме да продължава.

Той каза: „Чуйте, господа, тогава.

Ще гледам с две-три гуми да успея
 да ви изложа своята идея.
 До Кентърбъри пътят не е кратък,
 но ако всеки между вас нататък
 два разказа разкаже, след това
 назад ако прибави още два,
 вий ще хвърчите леко като птички.
 А този, който надприказва всички
 с истории хем умни, хем забавни,
 със весели шеги, с поуки славни,
 той за награда ще получи пир,
 когато се завърнем най-подир
 и спрем отново да починем в хана.
 Самият аз не искам да остана
 от веселбата настрана. Ще ходя
 с вас – път да ви показвам, да ви водя.
 И ако някой има намерение
 да не изпълни моето решение,
 разноските на всички ще плати.
 Но, мили гости, времето лети.
 Съгласни ли сте? Казвайте веднага,
 че ъвреме жена ми да ме стяга.“

Ний всички начаса се съгласихме
 и тъй с Ханджията се спазарихме
 водач по пътя гълъг да ни бъде,
 най-хубавия разказ да отсъди
 и сетне в хана пир да уреди
 за разказвача, който победи.
 Закле се всеки, че ще изпълнява
 повелите, които той ни дава.
 След туй отново ни наляха вино,
 ний пихме и по стаите си чинно
 се пръснахме да дремнем до зори.

Преди небето да се озари,
 стопанинът започна да ни вдига,
 като петел над нас изкукуруга,
 събра ни долу и повеле строя.
 Но на свети Томас до водопоя*
 когато стигнахме, той спря и рече:
 „Любезни господа, на път сме вече

и нека да пристъпим без подкана
към договора, сключен снощи в хана.
Да видим кой ще бъде пръв сред вас –
той разказа не почне ли завчас,
разноските на всички ще плати.
Ако ви лъжа, да ме сполети
проклятието най-немилоствиво:
до гроба вече да не вкуся пиво.
Но жребият рега ви ще реши.
Безстрашни рицарю, не се плаши!
Игуменке, тегли и ти наслука!
Школарче, хайде, туй не е наука!
Елате, проверете си съгбата!“
И взеха да тършуват из торбата.
Накъсо казано, така се случу,
че гумата пръв Рицарят получи
и ний зачакахме със нетърпение
съгласно снощното споразумение
да чуем разказа на този воин.
Защото беше той човек достоен,
изпитан в много страшни боеве,
и словото си никога на гве
не правеше. Той знаеше дълга си.
Не се усмихна, нито се навъси,
а рече: „Щом играта почва с мен,
да бъде жребият благословен.
Встъплението вече е готово.“
След тези думи тръгнахме отново.
И ето, с ведър поглед, без подкана
той разказа си тутакси подхвана.

*Тук завършва прологът на тази книга
и пак тук започва първият разказ,
който е Разказът на Рицаря.*